

мые заявки от потенциальных инвесторов, можно оценить величину спроса инвесторов на те или иные энергетические предприятия, и указать степень их инвестиционной привлекательности как с учетом объективных, так и субъективных факторов.

Важным направлением внедрения системы управленческого учета в энергоснабжающих компаниях является планирование, учет, анализ, контроль затрат и результатов за центрами ответственности, видами деятельности, стадиями и факторами производства, этапами производственного процесса, а также системой бюджетирования.

Правильно поставленное, полноценное бюджетирование позволяет решать проблемы оптимизации финансовых потоков, сбалансированности источников поступления денежных средств и их сроки внешнего финансирования, размеры дебиторской задолженности, нормативы ликвидности и др. задачи в сфере управления бюджетным процессом, что в конечном счете дает возможность накопления денежных средств для реализации программ конкурентной борьбы.

1.Инвестиционная привлекательность // Рейтинг 100 лучших компаний. – 2004. – №2. – С.30-31.

2.Посилкіна О.В., Дубровіна Н.А. Оцінка інвестиційної привабливості хіміко-фармацевтичних підприємств / О.В. Посилкіна, Н.А. Дубровіна. – Харків: НФАУ, 2002. – 32 с.

3.Колбушкин Ю.П., Дудолад А.С., Костин Ю.Д. Анализ инвестиционной привлекательности энергетических предприятий Украины / Ю.П. Колбушкин, А.С. Дудолад, Ю.Д. Костин // Вісник Хмельницьк. нац. ун-ту. Економічні науки. – 2007. - №6. – Т.3. – С.52-58.

4.Інвестиційна компанія КЕРАМЕТ [Електронний ресурс]: Режим доступу: <http://www.kerin.com.ua/company.pdf>.

5.Перша фондова торгова система [Електронний ресурс]: Режим доступу: http://www.ptts.com/report_en.pdf.

6.Єфіменко В.І., Овод Л.В. Особливості впровадження системи управлінського обліку в енергопостачальних компаніях України / В.І. Єфіменко, Л.В. Овод // Вісник Хмельницьк. нац. ун-ту. Економічні науки. – 2007. – №6. – Т.3. – С.391-395.

Получено 22.08.2011

УДК 65.012.12

А.В.ГНАТИШИН

Тернопільський національний економічний університет

ОПЕРАТИВНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ ВИКОРИСТАННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ СВІЛОТЕХНІЧНОЇ ПРОМИСЛОВОСТІ

Розглянуто оперативний економічний аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективність їх використання. Проаналізовано склад та структуру

основних засобів, стан обладнання, результати і час роботи обладнання у верстато-годинах. Визначено перспективи подальших досліджень в даній сфері.

Рассмотрены оперативный экономический анализ обеспеченности предприятия основными средствами и эффективность их использования. Проанализированы состав и структуру основных средств, состояние оборудования, результаты и работу оборудования в станко-часах. Определены перспективы дальнейших исследований в данной сфере.

The paper deals with operative economic analysis of enterprise lighting and efficiency of the main ways to use them. Analyzed content and structure of fixed assets, equipment condition, results and work equipment in the machine-hours. Determined the prospects for further research in this area.

Ключові слова: оперативний економічний аналіз, основні засоби, обладнання, верстато-години.

В сучасних ринкових умовах господарювання оперативний економічний аналіз використання основних засобів підприємств світлотехнічної промисловості відіграє значну роль у розвитку суб'єктів економічних відносин. Фактори непродуктивного використання обладнання приводять до одного вимірника – кількості невикористаного часу роботи обладнання в верстато-годинах. Отримані дані повинні бути оперативними.

За даних умов не вирішеними залишаються питання проведення оперативного економічного аналізу факту невикористання обладнання, необхідно з'ясувати їх причини. На ефективність використання працюючого обладнання негативно впливають його простой, тому необхідно з'ясувати причину простоїв.

Вагомий внесок у розробку теоретичних основ та методологічних підходів до проблеми аналізу основних засобів зробили провідні вчені-економісти, як вітчизняні [1-3, 5-7], так і зарубіжні [4] та інші вчені. Дискусійність багатьох теоретичних положень, практична значимість обліку й аналізу основних засобів, недостатній рівень їх дослідження з погляду сучасних потреб управління зумовили вибір теми статті.

Мета статті – з'ясувати причини простою та неефективного використання обладнання.

Важливою умовою виконання підприємствами світлотехнічної промисловості бізнес-плану є ефективне використання обладнання, безперервність його роботи відповідно до заданого режиму.

Виробничо-господарська діяльність та фінансовий стан підприємства багато в чому залежать від забезпеченості основними засобами та їх використання.

Завданнями оперативного аналізу стану та ефективності використання основних засобів є:

а) виявлення забезпеченості підприємства та його структурних підрозділів основними засобами, тобто встановлення відповідності величини, складу та технічного рівня фондів виробничої програми підприємства;

б) визначення рівня використання основних засобів і факторів, які впливають на нього;

в) установа належної комплектності наявного парку обладнання;

г) з'ясування ефективності використання обладнання в часі та за потужністю;

д) розрахунок впливу використання основних фондів на обсяг продукції;

е) виявлення резервів підвищення ефективності використання основних засобів.

У ході аналізу визначають зміну структури під впливом комплексної механізації та автоматизації виробництва, впровадження нової технології.

Стан виробничого обладнання характеризується кількістю наявних, встановлених фактично працюючих верстатів. Наявним обладнанням рахується все обладнання, яке є в наявності на підприємстві, незалежно від того, в якому стані і де воно знаходиться – в цехах або на складі (в тому числі демонтоване). Встановлене обладнання знаходиться в цехах, змонтоване і підготовлене до роботи. Фактично працюючим обладнанням рахується все обладнання, яке використовувалося в цей день, незалежно від часу його роботи [5, с.92-94].

Аналіз стану обладнання доцільно проводити по цехах і по окремих видах обладнання (табл.1).

Таблица 1 – Стан обладнання в одиницях ВАТ «ВАТРА» на 4 вересня 2010 р.

Вид обладнання	Цех №1			Цех №2			Цех №3		
	наявне	встановлене	працююче	наявне	встановлене	працююче	наявне	встановлене	працююче
Токарні верстати	47	38	37	53	52	50	70	70	63
Фрезерні верстати	51	48	47	64	58	56	65	64	62
Шліфувальні	64	60	53	60	55	53	59	59	55
Різьбообробні	32	30	27	40	40	39	41	40	40
Всього	194	176	164	217	205	198	235	233	220

За даними табл.1 можна розрахувати коефіцієнти використання наявного і встановленого обладнання. Так, в цілому по цеху №1 коефіцієнти використання наявного і встановленого обладнання складають відповідно 0,9 (176/194) і 0,84 (164/194). Аналогічно розрахунки мож-

на провести по інших цехах і окремих видах обладнання в них.

Найбільша кількість невстановленого обладнання припадає на цех №1 (18 одиниць (194-176)), а якщо розглядати за працюючим обладнанням то найбільша кількість працюючого обладнання припадає на цех №3, в порівнянні з іншими цехами. Якщо в цеху №3 – 220 одиниць працюючого обладнання, то в цехах №1 і №2 – 164 і 198 відповідно [9].

При проведенні оперативного аналізу крім встановлення факту невикористання обладнання необхідно з'ясувати його причини. В випадку якщо невстановлене і демонтоване обладнання є надлишковим для підприємства або цеху, необхідно розробити заходи по реалізації обладнання іншим цехам даного підприємства. Якщо обладнання не встановлено або не працює, але є необхідним для підприємства (цеху), в ході оперативного аналізу слід розробити заходи по введенню його в експлуатацію і забезпечити контроль за їх реалізацією. Однак на багатьох підприємствах облік використання обладнання за часом незадовільний. Працівники повинні фіксувати всі простої в рапорті з вказанням причини, але ніхто, як правило, не зацікавлений у цьому. Ретельний і повний облік роботи обладнання найбільш повно забезпечується при використанні системи автоматичних датчиків, які дозволяють реєструвати зупинки верстатів. У даному випадку час простоїв фіксується приладами-регістраторами на диспетчерському пульті, а причини простою повідомляються майстрам. Дані про простої відображаються в спеціальному журналі або фіксується в пам'яті комп'ютера (табл.2).

Таблица 2 – Відомість обліку простоїв обладнання ВАТ «ВАТРА» на 5 вересня 2010 р.

Номер верстата	Простої (год)			Причина простою
	початок	кінець	загальна величина	
038	14.04	14.43	0.39	Налагодження верстату
009	9.58	10.10	0.12	Незабезпеченість матеріалами
041	11.32	11.55	0.23	Позаплановий ремонт

Частина простоїв обладнання планується заздалегідь (наприклад, переналагодження верстату, профілактичний ремонт обладнання), тому при оперативному аналізі необхідно перевірити відповідність фактичних простоїв плану і визначити шляхи скорочення планових простоїв.

При аналітичній обробці первинної оперативної інформації про простої обладнання отримують наступні показники, які характеризують ступінь екстенсивного його використання: простої обладнання – всього, в тому числі за причинами, питома вага простоїв в плановому

фонді часу роботи обладнання, коефіцієнт екстенсивного використання обладнання, який розраховують як відношення фактичного часу роботи верстатів до планового фонду. Дані про роботу обладнання в часі доцільно проводити за добу і наростаючим підсумком з початку місяця, згрупувавши їх за окремими видами обладнання, дільницями і цехами підприємства. Для характеристики екстенсивного використання обладнання можна використати табл.3.

Таблиця 3 – Використання часу роботи обладнання ЗАТ «Люмен» за 4 вересня 2010 р.

Найменування обладнання	Плановий фонд часу, верстато-год.	Фактично відраховано, верстато-годин	Простої, верстато-годин за причинами					
			всього	несправного обладнання	ремонт обладнання	відсутність матеріалів	відсутність інструментів	інші
Токарні верстати	1036,8	965,1	54	21	11	10	9	4
Фрезерні верстати	945,4	889,0	40	17	10	5	7	1
Шліфувальні верстати	992,1	900,3	42	15	9	7	6	5
Різьбообробні верстати	458	322,8	49	20	14	10	5	-
Всього за 4 вересня	3432,3	3077,2	185	73	44	32	27	10
Всього з початку місяця	45845,7	42981,4	3276	1990	598	380	190	118

Дані табл.3 показують ступінь використання обладнання, конкретні причини його простоїв. Коефіцієнт використання обладнання в цілому по цеху становить 0,90 (3077,2/3432,3). Причинами простою обладнання можуть бути: несправність і позаплановий ремонт обладнання, налагодження обладнання, відсутність матеріалів, заготовок, деталей, відсутність інструменту, простоїв, технічної документації, підйомно-транспортних засобів, відсутність електроенергії, відсутність робітників в зв'язку з захворюванням, прогули, запізнення та інші порушення трудової дисципліни. Для розробки заходів по усуненню простоїв обладнання необхідно встановити конкретних винуватців, до числа яких може входити не тільки даний цех, але і допоміжні цехи, служби управління [8].

При оперативному аналізі часу роботи обладнання необхідно виявити факт роботи верстатів вхолосту. Це можливо у випадку, коли верстати обладнані датчиками, які реєструють завантаження обладнання за потужністю (в кВт·год). Оперативний аналіз сприяє виявлен-

ню резервів недовикористання обладнання. Вихідні дані для аналізу наведено в табл.4.

Таблиця 4 – Результати роботи обладнання верстато-годин
ЗАТ «Люмен» за 4 вересня 2010 р.

Найменування обладнання	Кількість невикористаного обладнання, верстато - годин	Норма часу роботи одиниці обладнання	Непродуктивне використання обладнання, верстато-годин			
			використання обладнання, за нормою	робота вхолосту	втрати робочого часу	всього
Токарні верстати	7	12,6	109	9	58	176
Фрезерні верстати	5	10,4	61,1	12	39	112,1
Шліфувальні верстати	4	12,1	56	14,8	47	117,8
Різьбообробні верстати	3	11,9	45	7	43	95
Всього	19	-	271,1	42,8	187	500,9

Фактори непродуктивного використання обладнання приводять до одного вимірника – кількості невикористаного часу роботи обладнання у верстато-годинах. Ступінь використання основних виробничих фондів в цехах, на дільницях, на робочих місцях на протязі місяця в більшості визначає рівень ефективності роботи підприємства в цілому і його окремих підрозділів за місяць, квартал, рік.

Таким чином, проведене дослідження оперативного економічного аналізу використання основних засобів підприємств світлотехнічної промисловості забезпечило отримання таких наукових результатів: проведено аналіз стану обладнання по цехах, розраховано коефіцієнти використання наявного і встановленого обладнання, визначено найбільшу кількість невстановленого обладнання й виявлено їх причини, проаналізовано час роботи і час простою обладнання, виявлено причини та запропоновано шляхи їх усунення.

1.Шкарабан С.І. Оперативний економічний аналіз діяльності підприємства / С.І. Шкарабан, Р.В. Федорович. – Тернопіль: ТАНГ, 1998. – 173 с.

2.Мошенський С.З., Олійник О.В. Економічний аналіз. – 2-ге вид., доп. і переробл. / За ред. д.е.н. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ПП. "Рута", 2007. – 704 с.

3.Попович П.Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання. – Тернопіль: Економічна думка, 2004. – 416 с.

4.Шеремет А.Д., Ненашев Е.В. Методика финансового анализа. – М.: ИНФРА - М, 1999. – 208 с.

5.Шкарабан С.И., Бортник А.Н. Оперативный экономический анализ теория и практика применения. – Саратов: Саратов. гос. соц.-экон. ун-т, 2004. – 160 с.

6. Андреева Г.І. Економічний аналіз. – К.: Знання, 2008. – 263 с.
7. Бутинець Ф.Ф. Економічний аналіз. – Житомир: ПП "Рута", 2003. – 680 с.
8. Каракоз И.И., Самборский В.И. Теория экономического анализа. – К.: Вища шк., 1989. – 206 с.
9. Кіндрацька Г.І., Білик М.С., Загородній А.Г. Економічний аналіз: теорія і практика. – 2-ге вид., переробл. і доп. / За ред. проф. А.Г. Загороднього. – Львів: Магнолія 2006, 2007. – 440 с.

Отримано 11.07.2011

УДК 338.47 : 64.018

Т.П.ЮР'ЄВА, канд. екон. наук, В.А.ЩЕЛКУНОВА

Харківська національна академія міського господарства

ПРО АМОРТИЗАЦІЙНУ ПОЛІТИКУ ПІДПРИЄМСТВ МІСЬКОГО ЕЛЕКТРИЧНОГО ТРАНСПОРТУ

На основі досліджень визначено важливість розвитку та ефективного функціонування міського електричного транспорту, відтворення основних фондів цієї галузі та необхідності амортизаційних відрахувань як джерела фінансування відтворення основних фондів. Запропоновано використання диференційованої системи нарахування амортизаційних відрахувань на міському електричному транспорті, виходячи з оптимальних строків дії основних фондів та на основі використання пооб'єктного обліку та технічного паспорту.

На основании исследований определена важность развития и эффективного функционирования городского электрического транспорта, воспроизводства основных фондов этой отрасли и необходимости амортизационных отчислений как источника финансирования воспроизводства основных фондов. Предложено использование дифференцированной системы начисления амортизационных отчислений на городском электрическом транспорте, исходя из оптимальных сроков функционирования основных фондов на основе использования пообъектного учета и технического паспорта.

On the basis of researches certainly importance of development and effective functioning of urban electric transport, recreation of capital assets of this industry and necessity of depreciation decrees, as sourcings recreation of capital assets have been highlighted. The use of the differentiated system of extra charge of depreciation decrees on a public electric transport. based on their optimal timing functioning of the capital assets through the use of each accounting object and technical certificate has been offered.

Ключові слова: основні фонди, амортизаційні відрахування, система фінансування, методи нарахування амортизації, джерело фінансування відтворення, пооб'єктний облік, технічний паспорт.

Міський електричний транспорт (МЕТ) сьогодні є важливим соціально-економічним утворенням господарського комплексу України. Його функціонування пронизує усі площини економіки і суспільного життя. Таким чином, головним завданням розвитку міського пасажирського транспорту Харкова є створення ефективної транспортної системи.